

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩИЙ ДУХОВНИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТАВРІЙСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

РО «ВДНЗ «ТХІ»

Борщевич В.Т.

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Біблійна герменевтика»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: Бакалавр богослов'я
(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань В 8 «Богослов'я»
(шифр та назва галузі знань)

Спеціальність В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
(шифр та назва спеціальності)

Освітня програма: Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти бакалавр за спеціальністю В «Богослов'я»
(назва освітньої програми)

Розглянуто та схвалено Методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
від «29» серпня 2025 р., протокол № 1

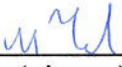
2025/2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Біблійна герменевтика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою ТХІ зі В8 «Богослов'я» галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

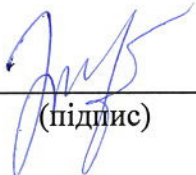
Розробники: кандидат філос. наук – Тетерятников К.В.

Рецензенти:

Робоча програма рекомендовано на засіданні кафедри Богослов'я
Протокол від. «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри д-р. богосл. наук Черенков М.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Гарант програми д-р. істор. наук Борщевич В.Т.
(підпис) (прізвище та ініціали)

До початку вивчення навчальної дисципліни «Біблійна герменевтика» студент має **знати** зміст Святого Письма, **вміти** збирати, пояснювати та порівнювати інформацію, **володіти** базовими навичками користування персональним комп'ютером та роботи з програмами Microsoft Office, основами наукового дослідження та критичного мислення.

**Розподіл обсягу навчальної дисципліни у годинах
за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять**

Біблійна герменевтика	
10 кредитів ЄКТС (300 год.)	
Денна форма навчання	Заочна, дистанційна форма навчання
Рік підготовки	
Перший	Перший
Семестр	
I та II	I та II
Лекції (можливі із застосуванням технологій дистанційного навчання)	
74 год.	20 год.
Семінарські заняття (можливі із застосуванням технологій дистанційного навчання)	
74 год.	18 год.
Курсова робота 30 год. (самостійна робота)???	
Захист курсової роботи 2 год.	
Консультація	
2 год.	2 год.
Самостійна робота	
120 год.	230 год.

Формування загальних та спеціальних компетентностей

Дисципліна «Біблійна герменевтика» спрямована на формування у студентів наступних загальних та спеціальних компетентностей, визначених «Освітньо-професійною програмою «Богослов'я»:

Загальні компетентності

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
 ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності

СК 1. Здатність здійснювати аналіз текстів Святого Письма, священних текстів та богословської літератури із застосуванням методів богослов'я та інших наук.

СК 5. Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільному житті відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів.

СК 10. Здатність застосовувати богословські знання та навички в практичній богослужбовій і позабогослужбовій діяльності.

Результати навчання

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Біблійна герменевтика» студент має:

знати:

- основний понятійний апарат, пов'язаний з тлумаченням біблійних текстів;
- основні передумови для біблійної екзегези;
- основні принципи інтерпретації біблійних текстів;
- різні літературні форми, котрі зустрічаються в Святому Письмі та спеціальні принципи їх тлумачення;
- знати про існування біблійних симфоній, лексиконів, підстрочних перекладів з оригінальних біблійних мов на українську та російську мови; культурно-історичних коментарів; біблійних географічних атласів, а також інших посібників, котрі можуть допомогти в інтерпретації біблійних текстів;
- принципи застосування різних біблійних текстів у житті сучасних християн;

вміти:

- здатність автономно проводити екзегезу біблійних текстів, володіючи теоретичними знаннями в галузі біблійної герменевтики;
- здатність самостійно формулювати застосування біблійних текстів для сучасних християн;
- здатність самостійно працювати з лексиконами, підстрочними перекладами, симфоніями, тлумачними словниками;
- виконувати передбачені програмою види письмових робіт.

комунікація:

-
-
-
-
-

автономність та відповідальність:

-
-

-
-
-

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Біблійна герменевтика» студенти мають можливість досягти наступних програмних результатів навчання, визначених «Освітньо-професійною програмою «Богослов'я»:

РН4. Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію.

РН7. Аналізувати історію виникнення, основні етапи формування, структуру та принципи тлумачення Святого Письма та інших священних текстів в історичному, соціальному, філологічному, канонічному і культурному контекстах.

Структура навчальної дисципліни

Тематика занять	Розподіл годин між формами освітнього процесу та видами навчальних занять					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тема 1. Важливість дослідження і розуміння біблійних текстів	2	2	4	1		6
Тема 2. Необхідність біблійної герменевтики	2	2	4	1		6
Тема 3. Огляд літератури	2	2	2	1		4
Тема 4. Біблійний текст і його богонатхненність	2	2	2	1		4
Тема 5. Історія біблійної герменевтики	6	6	10			14
Тема 6. Методи тлумачення біблійного тексту	2	2	4	1		8

Темв 7. Біблія і герменевт	2	2		1		2
Тема 8. Біблійні мови і герменевтика	2	2	4			6
Тема 9. Історичний, культурний і релігійний контекст	2	2	4	1		8
Тема 10. Визначення літературної форми	2	2	4	1		8
Тема 11. Визначення меж біблійного тексту	2	2	4	1		8
Тема 12. Значення текстології	2	2	4			10
Тема 13. Екзегетичний процес	2	2	4			6
Тема 14. Лексичний аналіз	2	2	4			6
Тема 15. Визначення мислення автора через структуру тексту	4	4	4	1		8
Тема 16. Тема і план біблійного тексту	4	4	4	1		4
Тема 17. Від значення для першого читача до сучасної інтерпретації	2	2	4	1	2	8
Тема 18. Важливість пошуку застосування	2	2	4	1		8
Тема 19. Тлумачення номічних біблійних текстів	2	2	2			4
Тема 20.	2	2	4	1	2	8

Тлумачення біблійних оповідань						
Тема 21. Тлумачення біблійної поезії	4	4	4	1	2	10
Тема 22. Тлумачення притч Старого Завіту	2	2	4			10
Тема 23. Тлумачення Євангелій	2	2	4	1	2	10
Тема 24. Тлумачення притч Нового Завіту	2	2	2	1	2	8
Тема 25. Тлумачення епістолярних текстів	4	4	4	1		4
Тема 26. Тлумачення пророцтв	2	2	6	1	2	12
Тема 27. Апокаліптичні пророцтва	2	2	4			10
Тема 28. Месіанські пророцтва	2	2	4			10
Тема 29. Прообрази і символи	2	2	4		2	10
Тема 30. Тлумачення складних біблійних текстів	4	4	6	1	4	10
Консультація	2			2		
Курсова робота	30			30		
Всього	300 год.			300 год.		

Форми поточного, семестрового контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль спрямований для забезпечення зворотної комунікації між студентами та викладачем, визначення рівня відповідності набутих

студентами знань, умінь та навичок вимогам локальних та нормативних документів вищої освіти, здійснюється під час проведення семінарських занять, має на меті перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу та підготовленості студента до його практичного використання у подальшій професійній діяльності.

Формами поточного контролю є участь студента у семінарських заняттях (виступи, доповнення, уточнення, демонстрація та пояснення презентаційних матеріалів, доповіді, постановка проблемних, дискусійних питань) та складання підсумкової тестової роботи з використанням технічних пристроїв та програм.

Формою підсумкового (семестрового) контролю студентів за наслідками вивчення навчальної дисципліни «Біблійна герменевтика» є **залік, іспит та курсова робота?**

Результати навчання студентів оцінюються за 100 бальною системою, оцінкою ЄКТС, національною та двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано»).

Оцінка за 100 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою та школою інституту		Залік
90-100	A	5	Відмінно	Зараховано
85-89	B	4	Дуже добре	
75-84	C	4	Добре	
65-74	D	3	Задовільно	
60-64	E	3	Достатньо	
35-59	FX	2	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Критерії оцінювання:

- відвідування лекційних занять – 0-15 балів (1 бал за кожне відвідування);
- відвідування семінарських занять – 0-14 балів (1 бал за кожне відвідування);
- відвідування консультації – 0-1 бал;
- участь студента на семінарському заняття – 0-42 бали (від 1 до 3 балів за одне семінарське заняття);
- підсумкова тестова робота – 28 балів.

Політика академічної доброчесності

Дотримання принципів та політики академічної доброчесності є наскрізною лінією навчання студентів. Під час викладацької діяльності викладач у першу чергу сам демонструє студентам дотримання ним принципів та політики академічної доброчесності та надихає студентів до їх впровадження у навчальну діяльність.

Студент, виступаючи на семінарському занятті, використовуючи демонстраційні матеріали, має обов'язково вказати джерела, використані ним для підготовки виступу чи презентації. Сприймаючи лекційний матеріал, студент має право запитати у викладача джерела відповідної інформації, а викладач має обов'язково зазначити використані ним джерела/ресурси.

Програма навчальної дисципліни

Тематика та зміст лекційних, семінарських навчальних занять та самостійної роботи

Розділ I. Вступ

Тема 1. Важливість дослідження і розуміння біблійних текстів.

Приклади біблійних текстів, котрі підтверджують важливість дослідження і розуміння Слова Божого. Визначення важливих понять курсу.

Тема 2. *Необхідність біблійної герменевтики.*

Чотири прірви, які відокремлюють нас від авторів оригінального тексту і перешкоджають спонтанному розумінню Писання. Мета даного курсу герменевтики. Місце герменевтики серед інших богословських дисциплін.

Тема 3. *Огляд літератури.*

Основні дослідження по екзегетиці і герменевтиці. Огляд книг і підручників. Додаткова література. Бібліотечка герменевта.

Розділ II. Основні положення герменевтики

Тема 4. *Біблійний текст і його богонатхненність.*

Богонатхненність і канон. Що таке богонатхненність. Богонатхненність перекладу Біблії. Основні теорії богонатхненності.

Тема 5. *Історія біблійної герменевтики.*

Зародження біблійного тлумачення. Ісус як герменевт. Тлумачення апостолами Старого Завіту. Герменевтика і апостольські учні. Герменевтичні школи

ранньої церкви. Сенси писання. Герменевтика і Середньовіччя. Значення тлумачення Біблії під час Реформації. Сучасна герменевтика.

Тема 6. Методи тлумачення біблійного тексту.

Плюральність екзегетичних методів та їх критика. Цілісний підхід (цілісна герменевтика) як синтез кращих методів тлумачення.

Тема 7. Біблія і герменевт.

Хто може тлумачити Біблію. Емоції герменевта. Серце герменевта. Герменевтична чесність. Перешкоди на шляху смирення.

Тема 8. Біблійні мови і герменевтика.

Біблійні мови. Чи можна тлумачити біблійні тексти без знання оригінальних мов? Альтернативи: технічні засоби, підстрочники, різні біблійні переклади.

Розділ III. Аналіз контексту

Тема 9. Історичний, культурний і релігійний контекст.

Визначення контексту. Значення терміну «контекст». Види контексту. Области застосування контексту як визначального фактора розуміння біблійного уривка та окремих слів.

Тема 10. Визначення літературної форми.

Визначення та характерні риси оповідання; міркування (послання); поезії; пророцтва. Приклади літературних форм, котрі зустрічаються у Святому Письмі.

Розділ IV. Аналіз тексту

Тема 11. Визначення меж біблійного тексту.

Чим необхідно керуватися при визначенні меж тексту. Поради для визначення меж досліджуваного тексту.

Тема 12. Значення текстології.

Завдання текстології. Основні принципи текстології. Знайомство з грецькими критичними текстами Нового Завіту. Роль текстології герменевтичному процесі. Переклади Біблії.

Тема 13. Екзегетичний процес.

Визначення понять «ейзегеза» і «екзегеза». Значення екзегетики в процесі тлумачення, інтерпретації і застосування біблійного тексту.

Тема 14. Лексичний аналіз.

Визначення та обґрунтування. Правила, які необхідно пам'ятати при вивченні слів. Методи вивчення слова. Навчання студентів працювати з різними словниками, лексиконами та програмою «Biblezoom» для визначення значення слів в оригінальних біблійних мовах. Поняття про синтаксичний аналіз.

Тема 15. Визначення мислення автора через структуру тексту.

Визначення їх функцій і ролі в тексті. Відповіді на п'ять питань: хто? що? де? коли? чому? Підведення підсумків до розділу

Розділ V. Богословський аналіз

Тема 16. Тема і план біблійного тексту.

Визначення теми тексту як осмислення уривку. Правило «Однієї ідеї». Підведення підсумків до розділу «Богословський аналіз».

Розділ VI. Герменевтичний аналіз

Тема 17. Від значення для першого читача до сучасної інтерпретації.

Принципи пошуку значення тексту для першого читача. Залежність значень. Основні принципи інтерпретації біблійних текстів.

Тема 18. Важливість пошуку застосування.

Правила застосування біблійних істин і заповідей. Принципіалізація або виявлення принципів (істин). Визначення та обґрунтування. Орієнтири для виявлення принципів. Підведення підсумків до розділу «Герменевтичний аналіз».

Розділ VII. Спеціальна (жанрова) герменевтика

Тема 19. Тлумачення номічних біблійних текстів.

Нормативні тексти Біблії. Складність інтерпретації і застосування. Правила тлумачення номічних текстів Тори.

Тема 20. Тлумачення біблійних оповідань.

Визначення та характерні риси оповідання. Оповідання в Біблії. Оповідання в Старому Завіті. Оповідання в Новому Завіті. Природа оповідань. Практичні поради щодо тлумачення оповідань.

Тема 21. Тлумачення біблійної поезії.

Визначення та характерні риси поезії. Використання переносної (алегоричної) мови. Використання параллелізмів. Види параллелізмів.

Тема 22. Тлумачення приповістей Старого Завіту.

Приповіді Старого Завіту. Визначення і характер. Призначення і області застосування. Принципи тлумачення приповістей Старого Завіту.

Тема 23. Тлумачення Євангелій.

Євангелія як синтез жанрів. Перекопи і їх самостійність. Приклад тлумачення.

Тема 24. Тлумачення приповістей Нового Завіту.

Приповіді Нового Завіту. Визначення. Мета приповіді. Що необхідно пам'ятати при вивченні приповістей. Принципи тлумачення приповістей Нового Завіту.

Тема 25. Тлумачення епістолярних текстів.

Класифікація А. Дайсмона. Форма стародавнього епістолярного тексту. Листи апостола Павла. Соборні послання. Правила тлумачення епістолярних текстів.

Тема 26. Тлумачення пророцтв

Пророцтво в Біблії. Визначення. Важливість пророцтв і користь від їх вивчення. Що може бути пророцтвом. Пророцтво як передбачення. Пророцтво як відкриття справжнього. Пророцтво як для повчання, напучення та розради. Можливі класифікації пророцтв. Характерні риси пророцтв.

Тема 27. Апокаліптичні пророцтва.

Апокаліптична література. Визначення терміна «апокаліптика». Головна мета апокаліптичної літератури. Апокаліптичні книги в Біблії. Відмінність апокаліптичної літератури від інших пророчих текстів.

Тема 28. Месіанські пророцтва.

Визначення. Месіанські пророцтва в Біблії. Відмінності, характеристики і значення месіанських пророцтв. Принципи тлумачення месіанських пророцтв. Застереження.

Тема 29. Прообрази і символи.

Визначення і характеристики. Види прообразів і символів. Принципи тлумачення.

Тема 30. Тлумачення складних біблійних текстів

Три типи проблем. Приклади складних текстів. Складні тексти і цілісна герменевтика. Принципи тлумачення складних текстів.

Залік

Перший семестр. Перший рік навчання

1. Основні поняття курсу «Біблійна герменевтика».
2. Прірви, що перешкоджають спонтанному розумінню Писання.
3. Теорії богонатхненності Біблії.
4. Перевага і недоліки алегоричного тлумачення Біблії.
5. Перевага і недоліки буквального тлумачення Біблії.
6. В чому полягає сутність теорії «Дві Біблії».
7. Значення біблійних мов під час тлумачення біблійних текстів.
8. Контекст та його роль для правильного тлумачення Біблії.
9. Перерахуйте види контексту і поясніть, в чому вони полягають.
10. Значення текстології в герменевтичному процесі.
11. Небезпека ейзегези під час тлумачення текстів Писання.
12. Критерії визначення меж біблійного тексту.
13. Старозавітні жанри і їх особливості.

14. Новозавітні жанри і їх особливості.
15. Для чого необхідний лексичний аналіз.

Екземенаційні питання

Другий семестр. Перший рік навчання

1. Визначення теми біблійного уривку.
2. Побудова плану біблійного уривку.
3. Основні принципи пошуку значення тексту для першого читача.
4. Застосування і дві основних проблеми пов'язані з ним.
5. Особливості номічного біблійного жанру.
6. Норативна герменевтика.
7. На скільки рівнів можна розділити всі оповідання в Біблії.
4. Дайте визначення давньоєврейської поезії.
5. Який поетичний прийом використовується в давньоєврейській поезії.
6. Що рифмується в давньоєврейській поезії.
7. Перерахуйте види параллелізмів в давньоєврейській поезії.
8. Дайте визначення кожного виду параллелізму.
9. Дайте визначення приповіді Старого Завіту.
10. Поясніть чому Євангелія це синтез жанрів.
11. Дайте визначення приповіді Нового Завіту.
12. Назвіть дві мети вживання приповістей в Новому Завіті.
13. Перечисліть види новозавітних епістолярних текстів.
14. Структура новозавітних епістолярних текстів.
15. Особливості тлумачення листів Апостола Павла.
16. Особливості тлумачення Соборних послань.
17. Дайте загальне визначення пророцтва.

18. В чому полягала основна функція пророка?
16. Назвіть можливі класифікації пророцтв.
17. Дайте визначення апокаліптики.
18. Дайте визначення месіанського пророцтва.
19. Дайте визначення прообраза і символу.
20. В чому полягає особливість тлумачення складного біблійного уривку.

Курсова робота

Тема: «Аналіз і тлумачення біблійного уривка».

Ця робота має бути виконана студентом відповідно до вимог даного курсу Біблійної герменевтики. Кількість кредитів ЕКТС – 1 кредит (30 астрономічних годин). Об'єм роботи має становити 20 сторінок. Курсова відноситься до самостійної роботи. Біблійні тексти для роботи з листа Ап. Павла до Ефесян узгоджується з викладачем. У роботі мають бути наступні розділи:

I. Аналіз контексту.

1. З'ясувати загальну вступну інформацію книги: питання авторства, адресат, час, місце написання та інші деталі.
2. З'ясувати деталі актуальні для обраного уривка: історична, культурна та релігійна ситуація.
3. Визначити літературний контекст
  - У якому контексті знаходиться уривок, що йдеться у попередньому уривку.
  - Яка роль уривка у загальному наративі біблійної книги.
  - Яка роль уривка в контексті усїєї Біблії.

II. Аналіз тексту

1. Визначити межі уривка
2. Прочитати текст:
  - Прочитати повністю книгу.
  - Прочитати на мові оригіналу з використанням підстрочника.
  - Прочитати текст у кількох авторитетних перекладах й визначити відмінність у перекладах (текстологія).
3. З'ясувати головні слова та словосполучення (лексика та синтаксис).

- Визначити головні слова (дієслово) та їх лексичне значення.
  - Виписати головні словосполучення (підмет і присудок) з урахуванням їх лексичного значення.
  - Зобразити схематично структуру тексту.
4. Літературні прийоми які використовує автор.
  5. Богословські і герменевтичні труднощі поданого уривка.
  6. Коротко описати хід думки автора, зробити припущення чому він так пише.
  7. Загальні аргументи автора та його висновки.

III. Богословський аналіз (осмислення тексту).

1. Яка головна тема уривка (на яке запитання дає відповідь автор).
2. Які богословські істини, уроки та принципи хотів передати автор читачеві.
3. Яка головна ідея уривка (відповідь на запитання)

IV. Герменевтичний аналіз

1. Як цей уривок міг сприйматися першим читачем.
2. Яке значення тексту для сучасного читача.

Рекомендована література

Основна

1. Верклер Генри. Герменевтика. США, Мичиган, 1981.
2. Дориани Дэниел. Постигая смысл Писания. Черкассы: Коллоквиум, 2006.
3. Тисельтон Энтони. Герменевтика. Черкассы: Коллоквиум, 2011.
4. Осборн Грант Р. Герменевтическая спираль. Общее введение в библейское толкование. Одесса: Евро-Азиатская Аккредитационная Ассоциация, 2009.
5. Фи Гордон, Стюарт Дуглас. Как читать Библию и видеть всю ее ценность. Кишинев, 1994.
6. Флюгрант С.Л. Как читать Библию, не искажая её смысла. Киев: Четверта хвиля, 2009.

Додаткова

7. Беннет Ричард. Исторический фон Нового Завета. Одесса: Христианский гуманитарно-экономический открытый университет, 2015.

8. Бломберг Крейг. Интерпретация притчей. М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2005.
9. Ванхузер Кевин Дж. Искусство понимания текста. Черкассы: Коллоквиум, 2007.
10. Грэмманн Боб. Преображающее изучение Библии. СПб.: Мирт, 2005.
11. Десницкий Андрей. Введение в библейскую экзегетику. М.: Изд-во ПСТГУ, 2011.
12. Десницкий Андрей. Поэтика библейского параллелизма. – М.: Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007.
13. Дильтей Вильгельм. Собрание сочинений. Том IV. Герменевтика и теория литературы. М.: Дом интеллектуальной книги, 2001.
14. Жукалюк Мыкола, Степовик Дмитро. Краткая история переводов Библии на украинский язык. Украинское Библейское Общество, 2003.
15. Кайзер – мл. Уолтер. На пути к экзегетическому богословию. СПб.: Христианское общество «Библия для всех», 2008.
16. Карев А.В. Мицкевич А.И. Попов В. А. Экзегетика. Германия, 1993.
17. Карсон Дональд. Экзегетические ошибки. Минск: Позитив-центр, 2013.
18. Коннер, Кевин Дж. Толкование символов и прообразов. К., Варух, 2013.
19. Кук Рональд. Обзор истории и методов толкования Библии. Одесса: Издательство «Тюльпан» ТМ, ЕРПЦО, 2009.
20. Кухащек Джек. Секреты Библии. М.: Триада, 2001.
21. Макдауэлл Джош. Свидетельства достоверности Библии. СПб.: Библия для всех, 2003.
22. Маршалл Говард. Толкование Нового Завета. СПб.: Мирт, 2004.
23. Мэйхью Ричард. Как самому толковать Библию. Киев, 1993.
24. Мокк Денис Дж. Методы изучения Библии и принципы её толкования. Курс №1. Учебное пособие. М., 1999.
25. Осборн Грант Р. Герменевтическая спираль. Общее введение в библейское толкование. Одесса: Евро-Азиатская Аккредитационная Ассоциация, 2009.
26. Рикёр Поль. Конфликт интерпретаций. М.: Академический проект, 2008.
27. Паш Рене. Богодухновенность и авторитет Библии. Германия: миссия Вестник Мира, 1997.
28. Попов В.А. Исследуйте Писание. СПб.: Библия для всех, 1999.
29. Прокопчук Андрей. Библейская герменевтика. ОАО «Брестская типография», 2000.
30. Прот. Богдан Огульчанський. Словник Нового Завіту. – К: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. – 224 с.
31. Снодграсс Клайн. Притчи Иисуса. Полный путеводитель по притчам Иисуса Христа. СПб.: Мирт, 2014.
32. Ткачук Виталий. Методы и принципы толкования Священного Писания. Луцьк: Місійна книжкова фабрика «Християнське життя», 2000.
33. Уилсон Сет, Линн Гарднер. Учение по Слову Божьему. М.: Протестант, 1992.

34. Филипс, Джон. Путеводитель исследователя Библии. СПб.: МРОЕХЦ «Мирт», 2010.
35. Хендрикс Ховард, Хендрикс Уильям. Жить по книге. Черкассы: Смирна, 2004.
36. Хендриксен Уолтер, Джексон Гайл. Изучение, толкование и применение Библии. СПб.: Мирт, 2005.
37. Чистович И.А. История перевода Библии на русский язык. – М.: Российское Библейское Общество, 1997.
38. Шлейермахер Фридрих. Герменевтика. СПб.: Европейский дом, 2004.
39. Маграт Алистер. Богословская мысль реформации. Одесса: ОБШ «Богомыслие», 1994.

Словники, лексикони, підрядкові переклади, коментарі та біблійні атласи

40. Библейская симфония с ключём к еврейским и греческим словам. U. S. A. 1998;
41. Библейский культурно-исторический комментарий: в 2 ч. Часть 1. Ветхий Завет. Джон Х. Уолтон, Виктор Х. Мэтьюз, Марк У. Чавалес, под общ. ред. Т.Г. Батухтиной. СПб.: Мирт, 2003.
42. Библейский культурно-исторический комментарий: в 2 ч. Часть 2. Новый Завет. Крейг Кинер; под общ. ред. Р.З. Ороховатской. СПб.: Мирт, 2003-2005.
43. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів/ За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2006. – 1008 с.
44. Академічний тлумачний словник української мови, sum.in.ua.
45. Даль Владимир. Толковый словарь живого великорусского языка: Т.1-4. М.: Русский язык, 1978.
46. Еврейско-русский и греческо-русский словарь-указатель на канонические книги Священного Писания, составитель Ю.А. Цыганков. СПб.: Библия для всех, 2005.
47. Исчерпывающий греческо-русский лексикон Нового Завета с номерами Стронга и греческой Симфонией, под ред. Виктора Журомского. Житомир: Виктор Журомский, 2001.
48. Клеон Л. Роджерс-младший, Клеон Л. Роджерс III, Новый лингвистический и экзегетический ключ к греческому тексту Нового Завета. СПб.: Библия для всех, 2001.
49. Новый Завет на греческом языке с подстрочным переводом на русский язык, под ред. А.А. Алексеева. СПб.: Российское библейское общество, 2002.
50. Новый Завет с индексацией каждого греческого слова по системе Иакова Стронга.
51. Ожегов С.И. и Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. М.: Азбуковник, 1999.

52. Словарь библейских образов. Под общей редакцией Лиланда Райкена, Джеймса Уилхойта, Тремпера Лонгмана III. СПб.: Библия для всех, 2005.
53. Словарь библейских символов. Оуэн С.У. СПб.: Библия для всех, 1997.
54. Атлас біблійної історії. Київ: ДНВП «Картографія», 2010.
55. Берьозкін Дмитро. Біблійний атлас. Київ, 1994.
56. Шлегель Уильям. Спутниковый библейский атлас. Славянское Евангельское общество, 2013.
57. Даули Тим. Библейский атлас. 1-е издание. СПб.: Российское Библейское общество, 2003.
58. Даули Тим. Библейский атлас. 2-е издание. М.: Российское Библейское общество, 1995.
59. Даули Тим. Библейский атлас. 3-е издание. М.: Российское Библейское общество, 2003.
60. Лоуренс Пол. Атлас библейской истории. Российское библейское общество, 2012.
61. Rasmussen Carl G. Zondervan Atlas of the Bible, 2010.
62. «Путешествие по Библии». Электронное мультимедийное издание. Версия 1.1. Российское библейское общество, 2005.